

Stanisław C. Napiórkowski

Kapliczki Matki Bożej

Salvatoris Mater 11/2, 316-318

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pięknie wydana książka oprowadza po 70 śladach maryjnej pobożności Ziemi Przysuskiej. *Przysucha* – tę informację Autor słusznie uznał za należną czytelnikom – *jest miasteczkiem położonym w południowo-zachodnim krańcu województwa mazowieckiego. Ujmując rzecz geograficznie, teren Ziemi Przysuskiej jest położony między rzekami: od zachodu zamyka go rzeka Drzewiczka, od wschodu rzeka Radomka, od południa kompleks lasów, od północy tereny rolno-sadownicze do drogi Radom – Tomaszów Mazowiecki*. Na tym terenie D. Pater odkrył 70 figur i kapliczek (niekiedy używa tych nazw zamiennie) Matki Bożej w 45 miejscowościach (w niektórych miejscowościach więcej niż jedna): Bąków, Beżnik, Bieliny Opoczyńskie, Borkowice (2), Brogowa, Gałki Rusinowskie (2), Gliniec, Głuszyna, Goździków (2), Grabowa (2), Gwarek, Janików (3), Janów, Klonowa, Klwów, Kochanów Wieniawski, Kolonia Dębiny, Kolonia Ossa (3), Kolonia Sady, Komorów (2), Krzesławice, Kuźnica, Las Kamiennowski, Mariówka, Ninków (2), Ossa (2), Przystałowice Małe, Przysucha (8), Rudno, Ruski Bród, Ruszkowice (2), Rzutów, Sokolniki Mokre (2), Sokolniki Suche (2), Wandzinów, Wieniawa, Wola Gąlecka, Wola Gąlecka-Janki, Wola Więcierzowa, Wydrzyn (2), Wymysłów, Zagórze, Zawada-Goździków, Bożenna (4), Zdunków.

Stanisław C. Napiórkowski OFMConv

Kapliczki Matki Bożej*

SALVATORIS MATER
11(2009) nr 2, 316-318

Autor przyjął stały schemat opisu: 1. Obiekt – przedmiot (obraz/figura), 2. Zainteresowanie miejscowej ludności budową kapliczki, 3. Usytuowanie, adres, właściciel, 4. Datowanie (dokładne lub przybliżone), 5. Twórca, wykonawca, fundator, obecni opiekunowie obiektu, 6. Miejsce wytworzenia (wykonania), 7. Użyte tworzywo, 8. Przyczyna powstania, 9. Legendy, podania dotyczące genezy obiektu, 10. Zachowanie władz i najeźdźców wobec faktu budowania kapliczki, 11. Szczegóły konstrukcyjne (wielkość, wymiary w centymetrach), 12. Wyposażenie wnętrza, 13. Rysunki, zdjęcia, inne formy dokumentacji, 14. Przejawy kultu.

Pomysł uporządkowania informacji w oparciu o taki schemat nie tylko ułatwia, ale wręcz umożliwia dokonywanie porównań i formułowanie zasadnych wniosków z całości. Jest naukowo twórczy. Gdyby przy jednej kapliczce była historia, przy innej fotografii fundatorów, przy jesz-

* Ks. DARIUSZ PATER, *Kapliczki Matki Bożej w Ziemi Przysuskiej znakiem pobożności maryjnej*, Wydawnictwo Kontrast, Przysucha 2010, ss. 222 (ISBN 978-83-930803-0-4).

cze innej teksty śpiewanych tam pieśni itp., z punktu widzenia pożytku naukowego wartość takiej pracy byłaby niewielka. Może jednak szkoda, że nie ma ostatniego punktu: *Inne*, by uratować niekiedy interesujące charakterystyczne szczegóły nieobjęte czternastką pytań ankietowych. Zgromadzony materiał ikonograficzny zachęci teologów do ideowej interpretacji maryjnych „figur”: Jaka Maryja dominuje w przedstawieniach? Orędowniczka? Wspomożycielka? Wniebowzięta? Matka Boża? Z Chrystusem? Bez Chrystusa? Z jakim Chrystusem?...

Recenzent pilnie poszukuje we *Wstępie* jasno sformułowanego zamierzenia Autora: O co mu chodziło? Na jakie pytanie chciał odpowiedzieć?... Autor *Kapliczek Matki Bożej...*, jak sam napisał, pragnął *przybliżyć zainteresowanym wiedzę o tym zakresie pobożności maryjnej, który dotyczy kapliczek i figurek, a jest związany z Ziemią Przysuską*. Wyraził też przekonanie, że *opracowanie to, poszerzające treści religijne i kulturowe regionu, uzupełni w jakimś stopniu bibliografię dotyczącą Przysuchy i jej okolic*.

Publikacja dobrze koresponduje z pięknymi zamierzeniami Autora. Rzeczywiście odsłania i przybliża maryjność Ziemi Przysuskiej. Zasadnie można ująć to szerzej: odsłania i przybliża kulturę tej ziemi. Nie da się bowiem odłączyć omawianej i malowanej na tych stronach maryjności od kultury regionu. Czesław St. Bartnik napisał książkę o mistyce wsi. Urodziłem się i wychowałem na wsi, w małej mazowieckiej wiosce i z całym przekonaniem solidaryzuję się z tezą Wielkiego Kolegi o mistyce wsi. Kiedy nasze podmokłe łąki rozłocły się kaczęćcami, my, dzieci Małych Mroczek, biegaliśmy na bosaka, zrywając kaczęćce, by nimi stroić krzyż i kapliczkę Matki Bożej..., a wieczorami nieść Jej loretański bukiet wezwań również w niepojętym dla dziecka języku mistyki. A w Wielki Piątek nasze wsie obchodziły przydrożne krzyże rozsiane po okolicy – by śpiewać tam Bożą Mękę... Do dziś niosą się tam majowe i wielkopiątkowe melodie. Ma swoją duszę wieś, mają swoje dusze miasteczka..., a kapliczki, figurki i krzyże przydrożne nie pozwalają o tym zapomnieć. Kiedy dzisiaj wyludniają się wsie i małe miejscowości, kiedy milkną majówki śpiewane przy kapliczkach i krzyżach, kiedy giną te widome znaki wiary żyjącego tu narodu, ocalanie pamięci o nich jest równoznaczne z chwalebą służbą naszej kulturze i naszej tożsamości.

W 2008 roku w Lourdes odbył się światowy Kongres Mariologiczny (150 rocznica objawień). Polskie Towarzystwo Mariologiczne wzięło w nim znaczący udział. Dostrzegło i podkreśliło przy tej okazji potrzebę skatalogowania figur Matki Bożej Lourdzkiej na polskiej ziemi. Mapa Polski z lourdzkimi grotami opowiadałaby o wrażliwości Polaków na orędzie Matki Bożej przekazane przez św. Bernadettę. Uderzającej ana-

logii między inicjatywą ks. Patera a wnioskiem Polskiego Towarzystwa Mariologicznego nie trzeba dowodzić.

Gdyby recenzję tej książeczki pisał Jan Paweł II, zachęciłby – nie można w to wątpić – do odważnego naśladowania pracy Dariusza Patera oraz edytorskiej inicjatywy Wydawnictwa Kontrast.